

שים לב: בבחינה זו יש הנחיות מיוחדות.
יש לענות על השאלות על פי הנחיות אלה.

סוציולוגיה

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון	—	(שאלה אחת $12 \times$)	—	12 נקודות
פרק שני	—	(ארבעה סעיפים $11 \times$)	—	44 נקודות
פרק שלישי	—	(ארבעה סעיפים $11 \times$)	—	44 נקודות
סך הכול	—			100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: (1) ענה בתמצות ובבהירות.

(2) בתשובותיך השתמש במושגים שלמדת.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון (12 נקודות)

קרא את הקטע שלפניך, וענה על אחת מן השאלות 1-2 (12 נקודות).

בכמה בתי ספר הוחלט לאסור על הבנות בלבד ללבוש מכנסיים קצרים בשעות הלימודים בבית הספר. אנשי החינוך התומכים בהחלטה זו טוענים שהבנות צריכות להיות לבושות בבגדים צנועים ולא חושפניים בבית הספר. תלמידים המתנגדים להחלטה טוענים כי מדובר באפליה מגדרית.

1. נתח את המתואר בפתיח באמצעות שני מושגים או עקרונות מתוך גישת האינטראקציה הסימבולית.

2. נתח את המתואר בפתיח באמצעות שני מושגים או עקרונות מתוך גישת הקונפליקט.

פרק שני (44 נקודות)

ענה על ארבעה סעיפים מן השאלות 3-6 (לכל סעיף – 11 נקודות).

3. לפניך טבלה המציגה נתוני הכנסה של שכירים, לפי מספר שנות לימוד.

ענין בטבלה, וענה על סעיפים א-ב שאחריה:

הכנסה לשעת עבודה בש"ח ברוטו לשכיר, לפי מספר שנות לימוד בשנת 2011

מספר שנות לימוד	מין	8-0	9-10	11-12	13-15	16+
גברים	27.8	32.5	39.4	55.0	77.5	
נשים	24.5	32.1	32.3	42.6	59.7	

(מתוך אתר הלמ"ס: http://www.cbs.gov.il/www/statistical/mw2013_h.pdf)

א. ציין מסקנה אחת העולה מן הטבלה, ובסס את תשובתך על שני נתונים מתוך הטבלה.

ב. יש הטוענים כי בטבלה זו מוצגת בעיה חברתית.

לדעתך, האם מדובר בבעיה חברתית? נמק את תשובתך על פי נתוני הטבלה.

4. מוסד המשפחה משתנה בחברה הפוסט-מודרנית. כיום קיימים דגמים שונים של משפחות.

א. הצג שני הסברים אפשריים לתופעה המוצגת בפתיח.

ב. הסבר את המושג "אוניברסל תרבות".

האם המשפחה היא "אוניברסל תרבות"? נמק את תשובתך.

5. בעת האחרונה פורסם ששיעור הבנות הלומדות מתמטיקה ברמה של 5 יחידות לימוד עדיין נמוך משיעור הבנים הלומדים מתמטיקה ברמה הזאת.

א. הסבר מהי נורמה, והדגם מושג זה מן הפתיח.

ב. הסבר את המושג "חיברות מגדרי" ("חיברות לתפקידי מין"), והדגם מושג זה מן הפתיח.

6. צוות חוקרים החליט לחקור את ההשפעה של מגפת הקורונה וההסגר המתמשך על הרגלי הצריכה של המתבגרים.

א. הצג מתוך "הצהרת הלסינקי" שני כללי אתיקה רלוונטיים למחקר מסוג זה.

ב. הסבר את המושג "תרבות הצריכה".

הצג השפעה אפשרית אחת של מגפת הקורונה וההסגר על תרבות הצריכה של המתבגרים.

פרק שלישי (44 נקודות)

קרא את הקטע שלפניך, וענה על ארבעה סעיפים מן השאלות 7-10 שאחריו (לכל סעיף – 11 נקודות).

מחקר ישראלי על אימהות מסעיר את גרמניה

(מעובד על פי YNET [2016] אוחזר ב־27 ביוני 2016, מִר - 4820909,00.html, www.ynet.co.il/articles/0,7340,L -

נשים משכילות רבות בגרמניה, בוחרות שלא להיות אימהות ומעדיפות לפתח קריירה על פני גידול ילדים. שיעור הילודה בגרמניה נמוך מאוד והוא פחות מחצי משיעור הילודה בישראל.

השאלה "האם אפשר להתחרט על כך שהפכת לאם?", שהעלתה הסוציולוגית אורנה דונת במחקר שערכה (2016), עוררה דיון בגרמניה, כפי שלא עוררה בשום מדינה אחרת, וניפצה טאבו בן מאות שנים. "בישראל ארך הדיון הזה שבוע, אבל בגרמניה הוא נמשך שנים", אומרת דונת, שמחקרה זכה לעניין רב בקהילה האקדמית.

לדונת נמאס לשמוע שהיא תתחרט על שלא הביאה ילד לעולם. היא אספה עדויות מ־23 נשים שהודו בניגוד לרוב הנשים, שהן היו מעדיפות שלא להביא את ילדיהן לעולם, אף שהן אוהבות אותם. "יותר משליש מן הנשים בגרמניה שיש להן השכלה אקדמית אינן מביאות ילדים לעולם", אומרת החוקרת ברברה וינקן ומוסיפה: "המחקר של דונת נגע בעצב חשוף בגרמניה, משום שהוא מטיל ספק באושר הטמון בהבאת ילדים לעולם, בחברה המצפה מאימהות להכול ושה אימהות דורשות מעצמן הכול".

המחקר מציג את התחושות האמביוולנטיות [המעורבות] שיש לאימהות. תחושות שלא מדברים עליהן, בדרך כלל, ושייתכן כי הן שכיחות יותר מכפי שהודו עד כה במקומות רבים, ובהם גרמניה. מאז פרסום המחקר של דונת, פורסמו בגרמניה כמה ספרים בנושא, ובהם הספר "שקר השמחה שבאימהות", מאת שרה פישר. כמעט מדי שבוע מתפרסמים בעיתונות המקומית טורים בנושא, והדיון הגיע גם לתכניות בטלוויזיה ולוויכוחים בטוויטר.

לפי מחקר נוסף שנערך בגרמניה, נשים העובדות במשרה מלאה מקדישות לעבודות הבית שלוש שעות יותר ביום משמקדישים לכך גברים. הרעיון שרווחתם של ילדים תלויה באימם ולא באביהם או בחברה המקיפה אותם מושרש אפוא בגרמניה ומציב מכשולים של ממש בפני אימהות שרוצות לפתח קריירה. "זה לא כמו בצרפת, שבה אפשר לשתות כוס שמפניה במהלך ההיריון, להגביל את זמן ההנקה ולחזור לעבודה ולחיים עצמאיים שלושה חודשים אחרי הלידה", אומרת החוקרת וינקן. אם גרמנייה שחוזרת לעבודה ואינה לוקחת חופשת לידה של שנה או של שלוש שנים, נחשבת לעתים לאם שנוטשת את ילדיה אצל מטפלת כדי שתוכל להמשיך לחתור להשגת מטרותיה האישיות.

לפני כעשור, לאחר עלייתה לשלטון של הקנצלרית (ראשת הממשלה) אנגלה מרקל, הוחלט להוביל מדיניות חדשה שמטרתה להעלות את שיעור הילודה בגרמניה. במדיניות זו הוצעו אף תמריצים לאבות שייקחו חופשת לידה והיו מעורבים יותר בגידול ילדיהם.

התקשורת בגרמניה מזגזגת בינתיים בין הקריאות להציג דימוי שונה של אימהות, שתהיה כרוכה בפחות הקרבה עצמית, ובין הקנטות נגד צעירות "בכיניות" שאובססיביות בנוגע להגשמה העצמית שלהן. אך יש נשים שבחרו להישאר לחלוטין מחוץ ל"מלחמות האימהות". הן מגנות על זכותן שלא להביא ילדים לעולם, במקום לנהל קרב יום-יומי בין התפקיד ההורי התובעני ובין אפשרויות הקידום והקריירה.

ענה על ארבעה סעיפים מן השאלות 7-10 (לכל סעיף – 11 נקודות).

כדי להדגים מושג או תאוריה הנזכרים בקטע, לא מספיק להעתיק משפטים מן הקטע. יש להסביר את הקשר בין הנאמר בקטע ובין הנדרש בשאלה.

7. א. הסבר מהו סוכן חיברות.

הדגם מן הקטע תפקיד אחד של התקשורת כסוכן חיברות.

ב. הסבר שניים מן המושגים האלה: מגדר, קבוצת השתייכות, תרבות לא חומרית.

הדגם מן הקטע אחד משני המושגים שהסברת.

8. א. הסבר מהו קונפליקט ערכים.

הצג שני ערכים הבאים לידי ביטוי בקטע, והסבר לפי איזה ערך היית פועל. נמק את תשובתך.

ב. הצג שלושה שלבים ב"התפתחות העצמי" לפי קולי, והדגם מן הקטע את אחד השלבים.

9. א. ציין שלושה מעגלים מן "התאוריה האקולוגית" של ברונפברנר, והדגם מן הקטע אחד מהם.

ב. הצג פונקציה אחת ודיספונקציה אחת של המשפחה בגרמניה, כפי שהן באות לידי ביטוי בקטע.

10. א. הסבר מהי סנקציה.

ציין שני סוגי סנקציה, והדגם אחד מן הסוגים מן הקטע.

ב. הסבר מהי זהות משנה, והצג שתי זהויות משנה של האישה בגרמניה.

בהצלחה!